L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

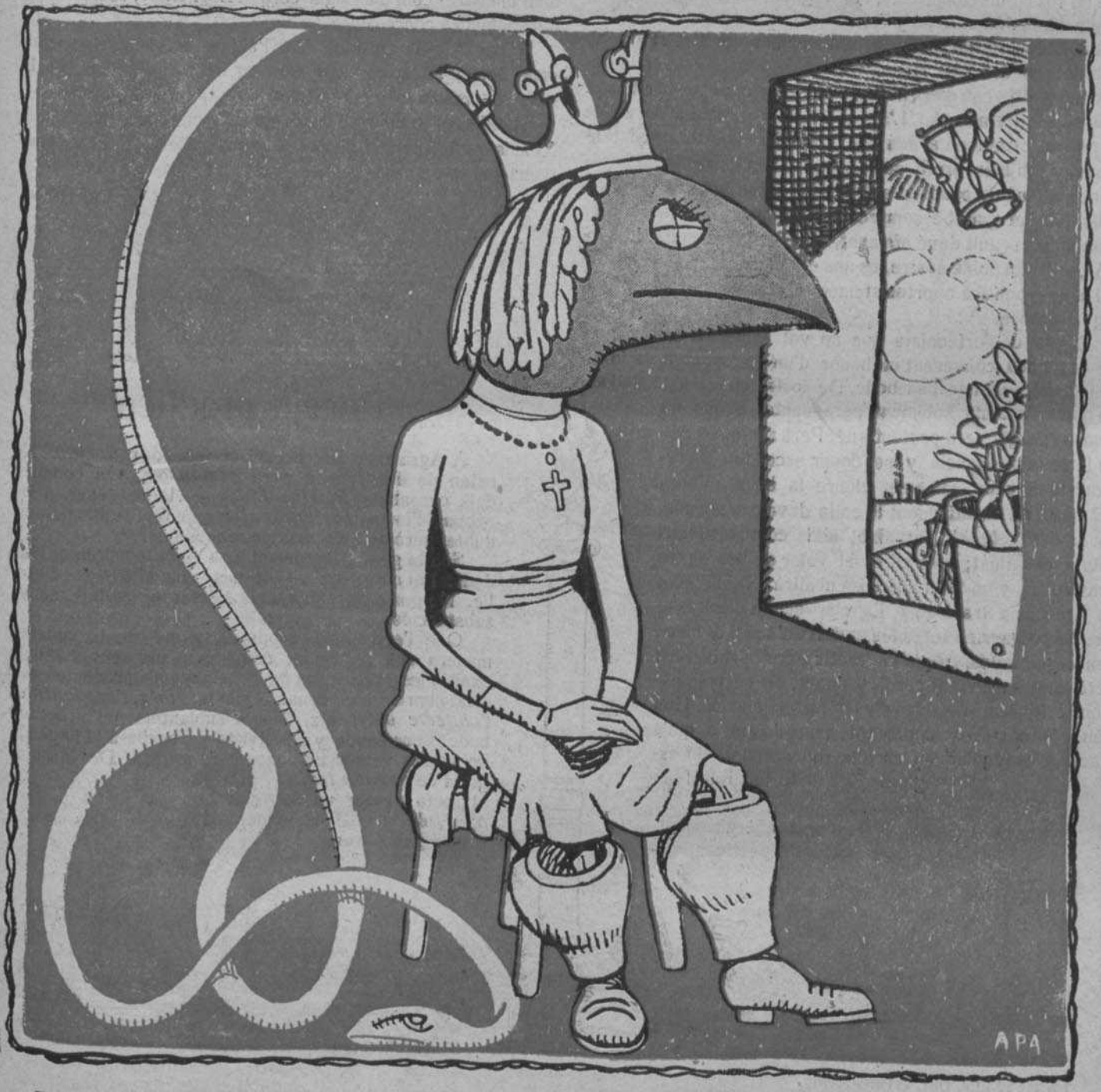

BARCELONA, 2 D'AGOST DE 1912

NÚM. 1753 — ANY XXXIV

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims — Atrassats: 20

ESPERANT EL PROMÈS

—¿No'l coneixen, vostès, el meu «cariño»?... ¡Ah, es tot un reial mosso!

CRÒNICA

Sobre un deplorable incident

El fet de que un concert de l'«Orfeó Català» pugui acabar a cops de cadira, per mi, diguin lo que vulguin, té certa significació. Fa alguns anys a l'«Orfeó» se li demanaven els *Segadors*, que ell donava ab mirament y en circumstancies que no fossin de compromís; una vegada, si no vaig errat, se li demanà la *Marsellesa* y l'altre dia se li demanà la *Marxa reial*. A una entitat artística, tan eminent com l'«Orfeó», no se li deurien demanar aqueixes coses, però quan les hi demanen, tindria que sofrirho ab paciencia y mirar si el public té motius pera demanarho. L'art de l'«Orfeó», posat al servei de la patria, estava en el seu lloc. L'«Orfeó» viuria més intensament y ab més profit ab la senyera embargada que mostrantla plena de condecoracions. El poble aima als perseguits, perque gairebé sempre dels perseguits es la raó. Y, quan un perseguit devé afalagat, el poble ja'n sospita. L'«Orfeó», orga del poble nostre, es una orga excelent; posat al servei d'una política oportunistament cortisana, pot esser una orga de raons.

El gest de l'orfeonista que no vol esmersar la seva vèu de republicà convensut en honor d'un personatge de la familia reial, es un gest simbolic. Demostra que ja algú s'adona de que no's canta solament pera cantar y que no manca energia pera protestarne. Pera restar en pau ab la seva conciencia y no donar escandol, a l'orfeonista li calia solament cloure la boca a l'hora del concert, mantinguent la solfa davant dels ulls. Un hipòcrita hauria fet això, aixís com un sectari hauria desafinat; però ell té el valor de les seves conviccions y no fa ni una cosa ni altra. Ni ab l'acte de presencia tranzigeix. Es clar que la disciplina, que deu regnar en totes les entitats d'aqueixa mena ben organisades, exigia un castic pera'l protestari; però, amics meus, el perdò y l'oblit, en certes ocasions crítiques, són actes d'extrema diplomacia. Una vèu més o menos, sobre tot quan l'oient a qui's tracta d'obsequiar sol escoltarsho dormint, no esguerrava pas la finalitat de la festa.

S'ha obrat enèrgicament, y les cartetes despectives, contestant a les queixes naturals, han acabat d'engrinyar la qüestió.

En el «Turó-Park» el public ha intentat dedicar un comentari ironic a lo ocorregut. No anava pas pera'ls orfeonistes: anava pera'ls governants de l'«Orfeó»; però'ls orfeonistes, que quan acaben de cantar es quan més amor propi tenen, s'ho han agafat a la valenta. Nosaltres preveiem un mal viure pera la més gran y més representativa de nostres entitats musicals, si els que la governen persisteixen en ferla servir de palanca dissimulada, còm diuen que ara serveix—y s'ha d'evitar fins que la dita prosperi—pera interessades previsions burgeses. No mancava altra cosa sinó que en l'avenir poguessim veure a l'«Orfeó Català» sota el balcó de casa d'un ministre, com un vulgar coro d'*El Pensil*, remerciantli determinades concessions.

S'ha de posar cura en que l'ànima catalana, essencialment democràtica, no pugui sospitar traidories allí ont sols hi veia l'expressió més pura y més ardenta dels seus anhels.

¡Malhaja—jo no'm sé despendre d'aqueix mot, desde que Xenius va dedicarme'l (indirectament) defensant l'Esperantisme—el que's proposi altra finalitat!

P. BERTRANA

Poesia pràctica

A Agramunt han organisat uns *jocs florals*. No estan els d'Agramunt pera *romansos*, y en comptes dels consabuts *Patria, Fides y Amor*, tenen a bé cantar l'industria *turronaire*, menys política, sens dubte, però de més positius rendiments.

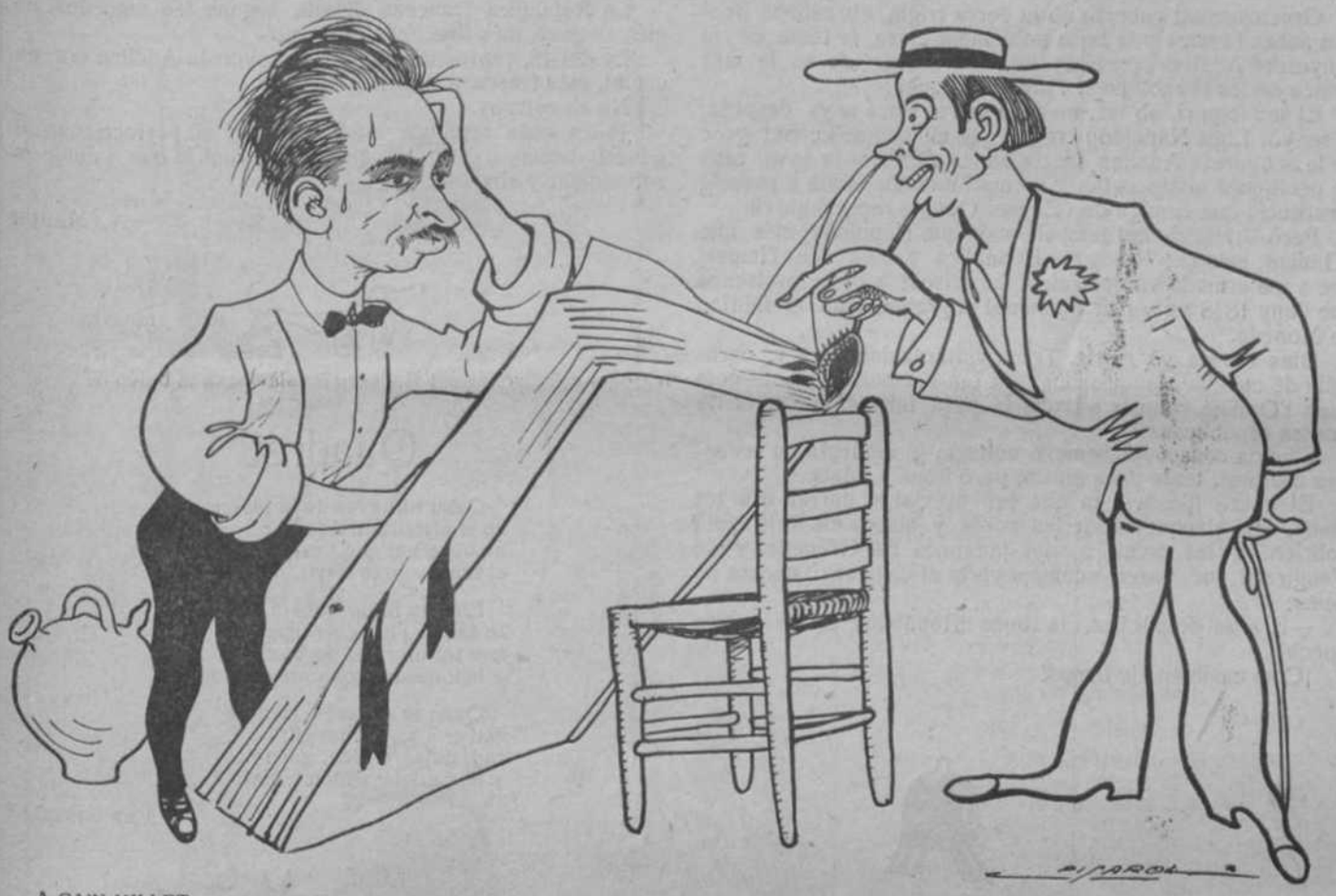
Són la gent d'Agramunt una gent admirable. Han dedicat al certamen sis premis, cinc d'ells en metalic. No per curt, deixa aixís d'esser el cartell menys substanciós.

Que l'exemple's propagui, y que de la mateixa manera que Agramunt canta avui els seus turrons, exaltin les altres viles de Catalunya els productes que més nom els han donat. Que la *viola*, l'*englantina*, l'*obgecte d'art*, etz., siguin suplantats pel bitllet de banc consolador y positivista y s'acabarà la llegenda de que'ls versos no donen pera menjar. De la categoria de *somnia truites*, passarà el poeta a esser un *home enraonat*, ab lo qual es evident que tots hi guanyarem.

LA BATALLA DEL «TURÓ-PARK»

L'art, l'autonomia, el civisme, la patria, no n'han sortit del tot victoriosos, però no pot negarse que l'industria cadiraire hi ha guanyat bastant.

A CA'N MILLET

—¿Què estudies, aquí, tan encaparrat?
—La manera d'*armonisar* els acords d'*Els Segadors* ab la *Marcha de Cádiz*.

El dia que Arenys convoqui un certamen pera cantar les seves admetlles; que lo mateix fassin Vilanova y Cardedeu pels borregos, Vic per les llangonisses, Santa Coloma per les teules, etz., la solució del problema poetic-gastronomic serà un fet, quedarà la professió de versaire compresa en el rengle de les lliberals, y acabaran els amohinos y els decandiments que tiren a perdre la joventut.

Catalunya haurà engrandit la seva nomenada de pràctica, y en Viura tindrà un pervindre.

Llavors podrà buscarse promesa entre les noies *com cal*.

La mort de la República francesa

Cálminse els esperits impressionables. No's tracta de la República, forma política, sòlidament establerta a Fransa y, ara com ara, «immortal». La República a que'ns referim, y que en efecte acaba de morir, era simplement una dona.

Ja ha passat temps desde l'època en que la nostra heroína va escalar les altures de la fama.

Era l'any 1848. El rei Lluis Felip havía sigut enviat a plorar els seus erros en terra extrangera, y la Fransa, duenya dels seus destins, establía per segona volta com a forma de govern la República, una y indivisible.

Però no n'hi havía prou ab proclamarla. Calía ferla palpable, tangible, estamparla en els sellos, en les insignies oficials, en les monedes...

D'aquet ultim rengló, el de les monedes, va encarregarse'n Eugeni Oudiné, esculptor y grabador de gran merit y en aquella època popularíssim.

Com ja pot suposarse, lo primer que va fer l'artista sigué trassar el plan general de la nova moneda. Y un cop el tingué combinat, buscà el model que pera la realisació del seu projecte necessitava.

Fou llavors quan pensà en la senyoreta Adelina.

La senyoreta Adelina no era cap princesa. Però tenía vint anys, havía nascut a París com el mateix Oudiné y posseía un perfil de Ceres grega que semblava demanar a crits el buril d'un gravador capas de reproduirlo.

L'artista va anarla a trobar.

—Vull que tots els francesos tinguin el teu retrato y se'l passin de mà en mà y fassin ab ell males accions y actes meritoris.

—¿Que us heu tornat boig?

—No hi ha més. Assenta't y estigues quieta.

—Però ¿què voleu fer?

—Copiar el teu perfil admirable. Tu seras la República que figurarà en les noves monedes.—

Al coneixe el pensament del artista, la xicota, verament encantada, s'apressurà a donarli totes les facilitats, y Oudiné, febrós d'entussiasme, posà mans a l'obra y produí l'hermosa moneda que tots havem vist.

Graciosament cuberta ab la gorra frigia, els cabells penjant sobre la nuca y la boca noblement closa, la testa de la senyoreta Adelina apareixía en ella convertida en la més bonica de les repúbliques... numismàtiques.

El seu imperi, ab tot, no durà gaire. Pocs anys després, el senyor Lluis Napoleón cregué que millor que'l capet grec de la senyoreta Adelina lluiría en les monedes la seva cara de perruquer aristocratic, y un matí nuvolós envià a passeig l'institució que l'amiga de l'Eugeni Oudiné representava.

Però—¡justicia del temps!—més que Napoleón, més que l'Oudiné, més que la segona República y més que l'Imperi que a mà armada va destruírla, ha viscut la bella parisenca que l'any 1848 va servir de model al grabador de la fábrica de Moneda.

Dies enrera va morir. Tenia vuitantacinc anys y, coronada de cabells blanquissims, era tan hermosa—diuen—com quan l'Oudiné va anar a trobarla pera ferla el símbol de la Fransa republicana.

S'havia conservat sempre soltera, y, modesta en las seves costums, tenia pocs amics, però bons y fidels.

El cotxe fúnebre en que feu el viatge darrer era tot blanc, com blanques eren les roses y blancs els lliris que'l cobrien. Y les divuit o vint persones de Grenelle y de Vaugirard que varen acompanyarla al cementiri encara ho deien:

—Era la República, la bona República de la nostra època...—

¡Com cambien els temps!

La República francesa d'avui, segons les monedes, es més elegant, més fina, més espiritual.

La del 48, representada per la senyoreta Adelina era, en cambi, més fresca y més alegre.

No es estrany.

Ja es cosa sapiguda que'l progrés, al perfeccionar el género humà, li pren en alegría y salut lo que li dona en refinament y elegancia.

A. MARCH

Quadret

Quan tornaves de la plassa
ab el cistell proveít,
he observat que t'esperava
el teu sorge preferit.

Ell t'ha fet la rialleta,
tu també l'has correspost,
heu fet un ratet de broma
y heu quedat contents els dos.

Quan te'n 'naves, riallera,
rialler s'ha quedat ell;
tu li deies: ¡Adeu, guapo!,
y ell te deia: ¡Adeu... cistell!...

PEP CISTELLÉ

ELS URBANS

—¿Ont aneu, vestit aixís? ¿Què es això?
—La mejor solució, senyor Alcalde. L'Ajuntament economisarà els vestits y nosotros anirem més còmodos.

La Meller al *Paralelo*

El *Paralelo,* que, com en els seus dies gloriosos, vessa animació, s'ha vist alegrat pel cant de la Meller, l'artista predilecta dels habituals concorrents al tipic *boulevard*.

La Raquel, que havia dut les seves melodies, el seu gest de *gavroche,* la seva gracia picaresca al ronyó mateix de l'aixamplis, tornà dissabte al *Paralelo,* que la rebé ab els brassos oberts. Com la primera vegada, hi sigué acullida ab tots els honors. L'artista, sortida de la multitut, plebeia fins al moll de l'òs, tingué pera la multitut totes les condescendencies y tots els miraments que a la bona amistat convenen.

A l'«Apolo», qu'es el teatre en el qual la Raquel se presentà, hi acudí una gentada enorme. El local sigué pres poc menys que per assalt. Les protestes, els crits, les empentes, foren tantes com el nombre d'espectadors que's quedaren sense localitat. Es, la Raquel, quelcom de consubstancial ab la nostra democracia, ab el poble, que repeteix les seves cansons, y extén la seva fama.

Acudiren a escoltar la Raquel les forses vives de la ciutat. En confosa barreja, com correspon a tota manifestació popular, hi havia, a l'«Apolo», el burgès al costat de l'obrer, l'intelectual frec a frec de l'illetrat.

En Guimerà, que arribà al teatre un xic tard, se vegé obligat a escoltar l'artista a peu dret, allargant la seva testa gloriosa y venerable entre la massa d'espectadors que omplenava els passadissos. Aquí y allà, mil cares conegudes. Saludos, somriures, agradoses paraules de satisfacció...

Tragué, la Raquel, lo millor del repertori. Lo que ha consolidat la reputació de que disfruta. Inutil dir que cantà ab

CASSADOR MANSO

—Però, si encara es veda, ¿què'ls diràs als civils quan t'atrapin ab l'escopeta?
—¡Dèixaho anar, dòna! Diré que no faig més que matar... el temps.

gust, imprimint en cada estrofa aquell *cachet* seu, especial. Vingueren les obligades repeticions, les demostracions de simpatia y els aplaudiments entusiastes. El public no's cansava de sentirla. No sabia ella de quina manera correspondre a tant afecte....

En Lerroux, que posa tots els seus sentits en enriquirse depressa, sembla abandonar, o tenir en poca estima, els seus antics dominis.

El dia que abandoni definitivament el soli, hi assentarem a la Meller.

El *Paralelo* tindrà allavors emperatriu. Una emperatriu xamosa, a gust de tothom, y que, al revés d'en Lerroux, no es facil que negui, un dia, el seu origen...

X.

El surtidor errant

Sabem que, al món, hi hà persones
a qui reserva el destí,
després de molts alts y baixos,
l'ocupâ un lloc distingit,
y's comprèn que a moltes coses
també els hi deu passâ aixís.

I

Hi hà surtidor, per exemple,
que, després d'haver lluit
al mitg del Passeig de Gracia
sos verdosos regalims
y escoltat ab complacencia
que li deien, grans y xics,
el *gros*—perquè n'existien
uns altres de més petits,—
en un temps que no recorden
molts joves barcelonins,
caient, de cop, en desgracia,
se vegé arrencat d'allí
y al Poble Sec, en silenci,
ses penes està sofrint,
en una plassa que al pobre
li fa l'efecte d'uns llims.
Més, vetaquí que, avui dia,
uns regidors compassius
proposen que un lloc ocupi
en el Parc de Montjuic,
tornant aixís l'alegria
y la pau de l'esperit
al *Surtidor Gros*, que clama
veneració per lo antic,
y per sa historia ben digne
d'ocupâ un lloc distingit.

II

Que el seu trasllat s'efectúi
dins d'aquet mateix estiu
y que els nous aires li probin
desitgem al vell amic.

ABEL ORTIGA.

Un actor que s'enfila

Ara que quasi bé no'ns queden comics, doncs entre'ls que's moren y els que emigren acaben de deixar l'escena regional en *taparrabos*, per no dir en trajo d'Eva; en aquet precís moment historic, sembla una ironia rebre noves consoladores de l'altra banda del mapa.

Del cor de l'Argentina ens venen altra vegada aires de victoria y ressons de triomf, obtinguts per un artista català y tenim obligació de recullirlos y apuntarlos. Aquet cop les alabanses van dirigides a un actor de casa, molt jove encara y de grans disposicions; a un artista de vocació, que té pasta de comediant, com cap altre del seu temps: en Joan Vehil, aquell Vehil, notable ingenu, excelent generic, creador de tipos, que en tantes ocasions haviem aplaudit en els nostres teatres, y que ara, segons noves, s'ha crescut al tremp de la llunyania.

Un seriós diari de Catamarca, població argentina, dona compte de l'interpretació del protagonista de *La bona gent*, d'en Rusiñol, feta pel nostre compatrici. Heusaquí en quins termes entusiastes y pintorescs descriu la tasca afiligranada de l'artista, al parlar de la presentació d'aquell dificilissim personatge:

«Vehil, insuperable en su papel de Bautista, viejo usurero y sátiro repelente é impulsivo.

»El corazón sentía sensaciones de secretos odios á cada contracción nerviosa de su diestra rugosa. La frente, surcada por profundas arrugas, abiertas por su labor de usurero sin conciencia y sin Dios; los labios, pálidos; las mejillas, de colores intermitentes; la respiración, anhelosa, y las

fauces secas, aunque tragaba saliva al contacto de la mano de la desventurada y casta Mariana.

»Aquel rostro, largo como un camino nacional, reflejaba dolores dantescos, suplicios de Tántalo, congojosas agonías, ante la virtud invencible de su ahijada. Bajo aquel cráneo desierto de pelos, ardía una hoguera, bramaba una tempestad. Era aquello el suplicio del rey de Lidia: el agua cristalina y pura, Mariana, huía de sus labios en el momento mismo en que el viejo fauno quería refrescar los ardores de la sed de su corazón, nido de sierpes.

»En una palabra, Vehil encarnó con suma inteligencia el odioso personaje de Bautista, el usurero.»

Tenim entès que en Vehil, tocat del natural anyorament que tot bon català acaba per sentir fòra de la patria, no trigarà gaire a tornar a casa. A casa, volem dir a Catalunya.

Ell no'n deu saber res de les amargors per que ha passat el nostre teatre, de dos anys an aquesta banda, y no es pietós que'ls hi fem avinent aquí, per si aquestes sinceres paraules de bona recordansa arribessin al seu desterro.

Benvingut en Vehil, si ve.

Lo que cal, es que'l jove artista, al posar els peus a la Rambla, se fassi ben bé carrec de que, si ell, en realitat, es una gran esperansa, el nostre teatre's mor, precisament de manca d'esperanses; y, al ferse'n carrec, se senti tocat del cor y tingui la resignació suficient pera oferirse al sacrifici.

Y cal que, quan sigui aquí, per la seva part, els que deuen y poden ferho, el sàpiguen retenir a Catalunya, pera honra y gloria de la nostra escena, tan desmembrada d'un quant temps ensà.

PEPIS

LLAMINADURES DEL COR. *(El quart dols). Gracies, xistos y ocurrencies—sobre'l plet del matrimoni—y les seves conseqüencies.*—Hi hà llibres de temporada, y el que tenim a la vista es un d'ells. Es un llibre lleuger, flexible, fresc..., plè de *sombra:* un llibre d'estiu, propi pera ajudar a passar alegrement la canícula; pera llegirse a la galeria, al pati, al balcó, al terrat, ab el cantiret de l'aigua regalada al costat. Un llibre que no cansa, que no amoina, que no preocupa, que's pren y's deixa y's torna a pendre ab més satisfacció, doncs no té altre obgecte que fer passar un rato distret. El componen una infinitat d'acudits graciosos, pensaments, màximes, xistos sobre les dònes, l'amor y el matrimoni; tot rialler, tot ben intencionat, tot escullit d'entre lo més notable que en el gènero publiquen els grans humoristes de la terra.

D'unes 60 planes se compon el volum, que resulta elegantment presentat, ab una caricaturesca coberta a dues tintes.

Pera que's convencin de la bondat del gènero, allà van unes quantes mostres de les *llaminadures* contingudes en aquest aixerit llibre, que tot el jovent amorós de Catalunya ha de tenir desde avui per breviari:

«Pren pera amant una dòna que sàpiga escriure un llibre; pera esposa, una dòna que sàpiga fer una camisa.»

—

Un bon pare, que vivia ab el seu hereu casat, deia, alabant el seu comportament:

—No'm puc queixar. El meu noi me tracta com a un fill.

—

Deia Rousseau, parlant de certa dama galant:

«Es una dòna extraordinaria. Té l'ànima francesa y tot lo demés... *cosmopolita.*»

—

Preguntaven a un casat:

—¿Què donaria, vostè, pera tornar als bons temps de solter?

Y ell responia:

—La dòna.

—

Exclamava un solter empedernit:

—Déu me preservi de les dònes, que de casarme ja me'n preservo jo mateix.

—

Abans de casarte reflexiona bé si el lligament ab la que ha de ser la teva dòna es d'ànima a ànima o de cos a cos.

Y, si no es de les dues coses a la vegada, no t'hi casis.

—

¿SE'N VÁ?

—¿A Portugal?... ¡Cah, barret!... Me pagarien ab *reis* y allí van molt barato.

Paraules d'un filosop:
—Ab les dònes es precís triar entre coneixerles o estimarles; les dues coses al plegat resulta impossible.

—

Aquell refrà que diu: «Nunca segundas partes fueron buenas», va ser ja desvirtuat per Déu al crear la dòna després de l'home.

—

Proverbi de l'India:
«Ni en que sigui ab una flor, no peguis mai a una dòna.»

—

La dòna que es veritablement hàbil, mana fins quan obeeix.

—

Si pera casarte busques una xicoteta que tingui els ull *brillants*, el cor d'*or* y les mans de *plata*, pots ferte l'ilusió de que posseiras una «joia».

—

Definició antiquíssima de l'amor:
«Amor es una paraula composta d'*am*, que significa pesca y *or*, que vol dir diners. Total: la pesca de la moneda.»

—

Cartetes d'amor.
De l'ex-promès: «Perdoni, Elvira, però, si jo no li era simpatic, ¿per què va aceptarme aquell anell?»
De l'ex-promesa: «Perquè'ls anells me són simpatics.»

—

—Tothom diu pestes de les sogres, y a fè que, de la meva, no'n puc dir mal.
—¿Per què?
—Perquè se'm va morir l'endemà de casat.

—

Abans de dir «vida meva» a la dòna que estimis, mira bé a veure si la *teva vida* es gaire desarreglada.

Lo Rei Lear.—Tragedia de Guillem Shakespeare. Fidelment arromansada, en estil de catalana prosa, per Anfòs Par. Ab notes explicatives dels millors comentaristes sanglesos y estudis critics del traductor. Es un treball seriós, que ocupa aprop de 450 planes d'un volum molt ben presentat. Els fervents devots de Shakespeare, que són molts a Catalunya, han d'agrair al senyor Par la seva tasca de traductor, comentador y anotador, doncs el seu *Rei Lear* es una obra meritíssima y feta a conciencia.

La verdadera cuna de Cristóbal Colón, *por el Doctor Constantino de Horta y Pardo.*—Un llibre blau, molt blau, de les cobertes, publicat a New-York y qual unic obgecte es demostrar clara y palpablement que'l genial Cristofol era galleg, com l'Emilià Iglesias, nat a Pontevedra y fill d'una familia *pobre pero honrada*. El volum va ilustrat ab interessants fotogravats y reproduccions de documents historics.

Visions y *parlaments de la mia musa.*—Es un llibre de versos d'en Salvador Llanas y Rabassa. Aquet senyor demostra, en la major part de les composicions, una gran passió per la sinceritat, y això no constituiria pas cap desventatja si no fos que, rendint culte an aqueixa sinceritat, molts cops cau en el pecat de vulgarisme, que en poesia es imperdonable. Està bé que un poeta digui lo que sent, però cal que lo que senti valgui sempre la pena de dirse. A part d'aquet descuit, devem convenir en que'l senyor Llanas es un versificador facil, excessivament amic de la forma sonetística; que'l gènero amorós y el gènero religiós els toca molt bé, y que en el retrat que s'ha fet posar en la plana de respecte està molt elegant y molt *tenorio*.

Canigó (Montanyes Regalades).—Cansó catalana (versos y música). La publica el *Cançoner Popular*, en sa fulla solta, que porta el número 94.

Sept Sciencies

Sempre se'n veuen de noves

També es un cas curiosissim
el que ha succeit a Tolon!
Cas de ternura infinita,
palpable demostració
de que encara, al món, hi han [homes
que tenen el cor de gos.
Vegin el cas y judiquin
si tenim o no raó:

AL COR DE LA SELVA

—Miri, *papa:* avui me sembla que menjarem «rei de la creació».

Davant d'una drogueria,
tancada en senyal de dol,
s'hi detura un cotxe fúnebre,
magníficament luxós,
adornat ab vuit corones
del més purissim color.
De dintre de la botiga,
ab silenci religiós,
treuen una blanca caixa,
hermosa y blanca del tot;
l'embolcallen ab un panyo,
també blanc y també hermós;
la coloquen dalt del cotxe,
entretant que un bon senyor
aprop del cotxer s'assenta,
mostrant sentiment profond,
y, a l'arrencar, diu que al barri
van haverhi plors y tot.
La cosa no era per menos.
¿Saben qui era, aquell senyor?
L'amo de la drogueria.
¿Y el mort, saben qui? El seu gos.

¿No es veritat que un fulano
com l'adroguer de Tolon,
tan plè de bondat, que enterra
com una persona un *gos*,
en memoria del seu acte
gairebé es mereixedor
de que, quan se mori, els gossos
a ell l'enterrin *com un gos?*

VERDUM

L'ILLA DE LA CALMA

IV

EL CAFÈ DE LA PAU

Quan estas cansat de seure an es Born, sia an els bancs de les democracies, sia en les cadires de pago, atravesses el pas dels cotxes y vas... a seure al «Cafè de la Pau».

El «Cafè de la Pau» es un cafè que, si el que escriu ha estat quatre anys an aquesta illa de la calma, comptant curt, hi haurà segut cosa de trenta sis mesos.

¿Quin atractiu té aquet cafè pera que un hi pugui seure tan temps? El mateix que hi seu no s'ho explica.

Se pot dir que aquet local el constitueixen dues columnes, dues columnes quasi jòniques, groixudes, curtes y estucades. Tot lo demés, taules, taulell y parroquians, es completament secundari. El tot són les dues columnes, que fan una ombra inexplicable.

Allí quasi no hi và ningú. Els pocs que hi van quasi no enraonen; els cambrers no donen conversa; lo que's veu al davant són quatre cases, com totes les cases d'arreu; ni altes ni baixes, ni amples ni estretes; la gent que passa pel carrer es poca y silenciosa; no's veu res de particular, y, ab tot y això, un hi mata hores, y jorns, y setmanes, y mesos, y els parroquians s'hi fan vells, fins a morir damunt de les taules.

An aquet «Cafè de la Pau» s'hi menja molt bé, barato y bò, y ben servit; a sota de les columnes jòniques s'hi sospita un celler ben proveit, perquè'ls vins són bons y tan antics com les columnes quasi-jòniques; l'amo es amable y bona persona; però, més que això, el no passarhi res es lo que hem arribat a creure que fa l'atractiu de la casa.

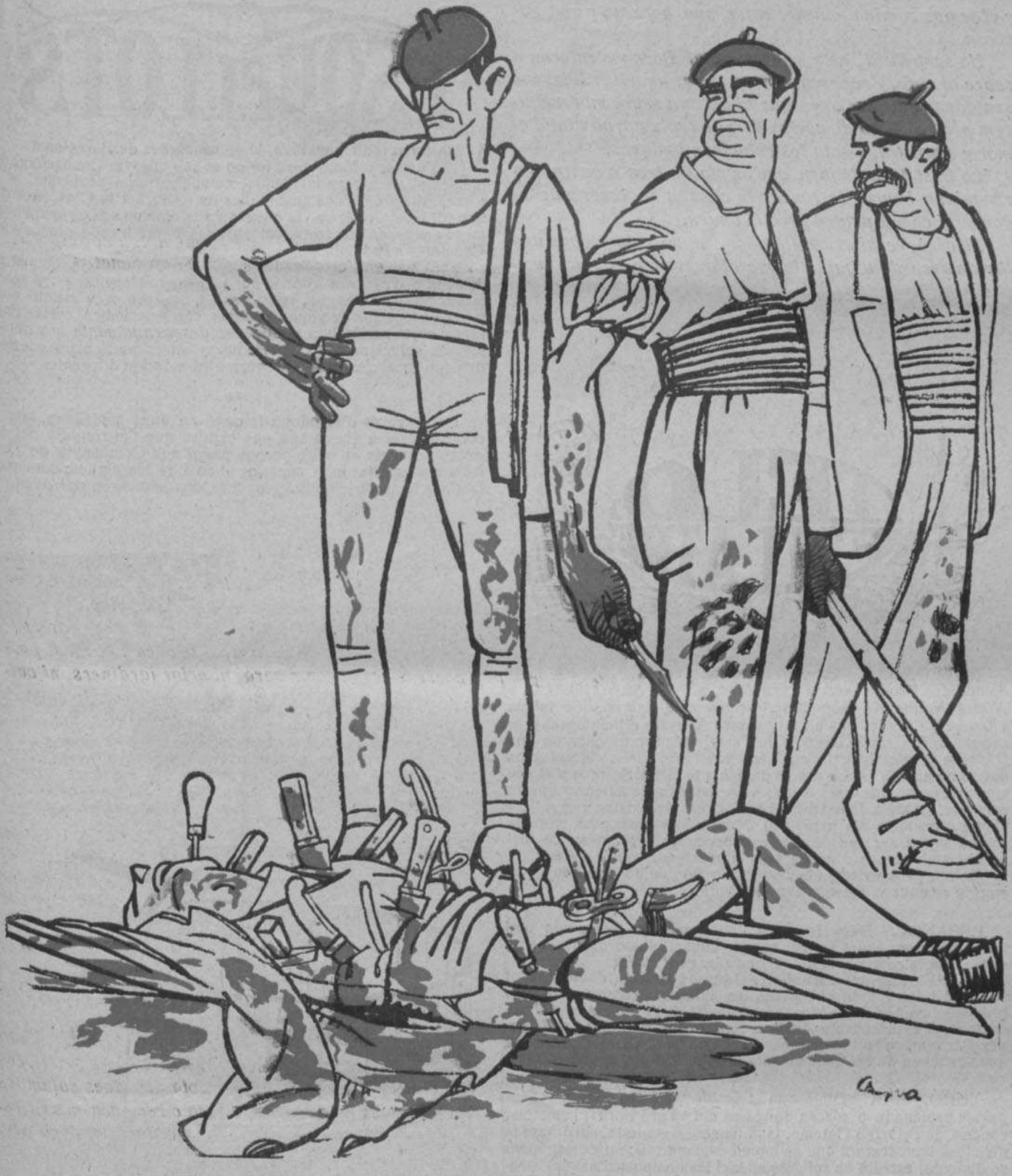
¿Us penseu que es poc el tenir un cafè, net, ben servit y solitari? ¿Un cafè que no hi entri ningú que no sia entrant *de la casa? ¿Un gran local pera un tot sol, ab dues columnes quasi-jòniques? ¿Us penseu que es prou el poguer dir: «Aquesta cuina que maniobra, y aquesta cafetera que bull, y aquets cambrers que esperen sentats, tot es fet perquè tu'n gaudeixis y no'n gaudeixi més que tu y quatre amics de tota confiansa»? ¿Que sabs lo que es, estimat llegidor, un cafè que no hi juguin al dòmino; que no sentis aquell soroll d'òssos de mort damunt de la taula? ¿Que sabs lo que es un cafè que no hi juguin al tresillo, ab aquella eterna discussió de si havien de tirar la* mala *o la bona, o el rei o el princep? ¿De que'ls cegos no hi vinguin a tocar el* Ven y ven *o la* Marina? *¿De que's pugui fer mitgdiada, o dormir tota la tarda y tot el vespre, si un vol, sense que ningú el desperti, en un lloc tan public com un cafè? Si an aquet «Cafè de la Pau» hi anés gent, pau ja no ho seria. L'atractiu de la casa es aquet: dirse «De tal a tal hora vindrà* fulano *o vindrà* sotano», *y si no venen es que estan malalts, y veure els amics còm envelleixen, y els mossos com també envelleixen y còm envellim tots a la casa, a l'ombra de les dues columnes.*

Allí, la pau ho es tant de pau, y la solitut tan simpàtica, que ni a missa, ni en la llar, n'hi hà tanta. Es un cafè de reculliment pera anarhi a fer meditacions y exercicis espirituals; un lloc pera pensar en l'altra vida, y lo poc que vivim, y lo poc que som, y que de cendra tornem a cendra; es un cafè com una ermita que, en lloc de frares, de tant en tant hi entra algun parroquià a fer examen de conciencia y a menjarse una ensaimada; es un retiro *de gent laica y es el rovell de la calma.*

L'home que pugui tenir un cafè aixís y un park public, ja no's pot planyer de la vida: té casa y té jardí propis, sense haver de tenir cura, ni criar jardiners, ni cuineres. Ab dos rals diaris de gasto pot tenir lo que demanava el poeta: «Aquella descansada vida»; pot tenir (però ab llum y cadira) lo que tenia Sant Francesc: la tranquilitat del desert, y pot gaudir les hores que vulgui aquell silenci benefactor que recomana en Mæterlink a les ànimes sensibles. Si Nostre Senyor l'ha cridat pel camí de la poesia, pot versificar tant com vulgui, sense que persona viva li destorbi ni un moment la cassera del consonant; si es donat a filosofar, hi pot matar les hores que vulgui, sense un sotrac a les idees; si li agrada no fer res, allí està en casa propia, hi hà fins balancí pera exercir la santa vagancia. Un cafè aixís no el troba qui vol. N'hem seguit molts an aquesta vida, però de cafès com el de la Pau no se'n troben més que en les illes.

Es clar que a voltes hi hà un xic de burgit. Quan hi arriba el gran Alomar o l'entusiasta Lluis Martí, les seves idees subversives sonen sota les dues columnes com una bomba dintre una cripta o remouen aquell estany com si hi tiressin una pedra. Però allò dura poc. Les aigües s'ondegen fins que arriben a les parets y la calma torna a regnar an aquell centre de repòs.

Allà, al fons, un senyor mitg calvo pren xocolata, tot sol, com si el tinguessin castigat; un cambrer llegeix el diari y s'adorm damunt del paper; n'hi hà un altre que no s'adorm, perquè ja dormia sense llegir. Darrera del mostrador l'amo, ab cara de bondat, envia un record pietós als parroquians que ja no existeixen, que potser

PROVOCADOR

—¡Alsa!... ¡Tórnahi, ara, a dirnos assessins!

han passat a millor vida però no pas a millor descans... y el temps camina pausat, entre una horxata y una gaseosa.

Un surt d'allí, se'n và a seure al Born y s'entorna a seure al cafè, y reposen tant el viure, aquelles llargues sentades, que per anys que hi anem a seure mai agrairem prou a l'amo el que'ns deixi axoplugar ab tant d'amor y simpatia, a sota les columnes jòniques.

Lo trist es que'l jorn que'ns morim tres o quatre parroquians haurà de tancar la casa, a no esser que la conservi com a panteó pera'ls amics.

Ab això, veshi aviat, llegidor, si no vols trobar una làpida recordant ¡ai! els que hi anavem a gaudir d'una pau beatífica.

XARAU

NOVEDADES.—GRAND GUIGNOL ITALIÀ.—Ab les molt aplaudides produccions *Passa la ronda, Il Bavaglio, Lui* y *Ninna Nanna*, va despedirse la companyia Sainati, que tantes y tan bones vetlles ens ha fet passar. Aquesta última obra, procedent del «Grand Guignol» de París, va proporcionar un nou triomf a la parella artística. Tan insistents foren els aplausos que la nombrosa concorrencia dedicà a la Bella Starace y al seu simpatic marit, que una y altre's vegeren obligats a llensar quatre paraules. (¿Què'n deuen dir els extrangers del nostre vici ridicol d'exigir oratoria als artistes?). Menos mal que'ls seus mots de comiat varen ser una satisfactoria promesa: la promesa de tornarnos a visitar aixís que acabin la pròxima *tournée* d'Amèrica.

Moltes prosperitats els desitgem y tant de bò que ben aviat puguin complirse els seus amables vots.

ESPAÑOL.—Dues funcions de irremisible despedida deu haver donat en aquet teatre, segons anunci, abans d'embarcarse pera Italia la companyia del *Grand Guignol Italià*.

En els programes d'aqueixes dues funcions, dedicades al public del Paralel, hi constaven les millors obres del repertori terrorífic, com són: *L'ultimo capitulo, Lui, Il bavaglio* y *Il domatore*, en la primera; y *La fine, Sabotage, Mammina* y *Il signor Platone*, en l'última; digna coronació de l'excelent campanya que acabaven de fer els eminents artistes italians al «Novetats».

TURÓ PARK.—Diumenge a la nit va celebrarse, en l'espaiosa esplanada o plassa de festes del «Turó Park», l'anunciat concert de l'«Orfeó Català». Una immensa gentada, aprofitant la deliciosa temperatura que en aquell esplendit lloc d'esbargiment se disfruta, escoltà ab religiós silenci les composicions del programa y aplaudí ab entusiasme, obligantne a repetir dues, *Sota de l'om* y *Els bailets*. Llàstima que algunes pesses no fossin més adequades al lloc, doncs els solos y les filigranes melòdiques no són sempre apropiades pera cantarse a l'aire lliure.

Per si *Segadors* o *Marxa reial*, per si consagrats o reconsagrats, el concert va acabar a cops de garrot y a cadires enlaire. Lo qual demostra que allí, ab tot y esser la temperatura realment agradable, la fresca sols era en l'ambient y que les sangs bullien.

VAIA un enredo, cavallers, el de las aigües de Barcelona!

Va anar a Madrid—a fer no se sab que—la Comissió semimunicipal encarregada d'aquet complicadíssim problema, y al tornar, després d'uns quants dies de rodar per la Cort, ens diu que tot ha anat bé, que la cosa marxa com una seda y que l'hora menos pensada ens trobarem ab un Niàgara a cada plassa y un Canaletes a cada pis.

Però, vetaquí que l'endemà surt *La Publicidad*, que es un diari que d'aquesta qüestió pot saberne moltes coses, y sense mossegarse la llengua, ens fa saber que «en este asunto todo parece sospechoso» y que, mentres certs periódics, certes entitats y certs particulars «defienden *descaradamente* una determinada solución», altres periodics y altres particulars «defienden con igual *descaro* y braveza otra solución diferente».

**

Pera acabar d'arrodonir la cosa, un diari madrileny, que té corresponsal a Barcelona, ens explica que l'intríngulis del negoci consisteix en que's preten pagar a la Companyia de Dos-Rius una cantitat molt superior al cost de les aigües; que «para facilitar la aprobación del proyecto hay de margen *varios millo-*

EL PLET DE LES AIGÜES

—Ja sembla fresca y bonica, ja; però juraria que hi suren alguns *tarugos*.

CONSEQÜENCIES DE LA TEMPERATURA

Quan la forta calò apreta
deserten tants empleats,
que en les nostres oficines
sols hi queden quatre gats.

nes para tapar bocas»; que en aquesta combinació hi estan interessats el senyor Lerroux y dos conegudíssims regidors lerrouxistes, y que si D. Emiliano l'ha combatuda en *El Progreso* ha sigut per haverse'l eliminat del negoci.

**

Com ja veu el lector, l'*imbroglio* de les aigües es dels que prometen.

El preludi de la sarsuela no pot pas ser més divertit.

Defenses descarades, milions pera tapar boques, personatges que ataquen el projecte perque no'ls «hi deixen ser»...

¡Arriba, arriba!...

¿Quan comensa el primer acte?

Un diari s'extranya de que'l carrer de Pelayo continúi tan mal empedrat.

Y es doblement d'extranyar, diu, si's considera que en aquella important via hi viu el senyor Arcalde.

¡Santa Ignocencia!

¿Que hi viu l'Arcalde?

Però ¿pera què'ls ha d'interessar als arcaldes els empedrats, si ells van en cotxe?

¡Patissin d'ulls-de-poll y tranzitessin a peu, ja se'n cuidarien una mica més de les roderes!

En Vedrines, el gran aviador Vedrines, comensa aixís un article que ha escrit pera un diari parisenc:

«Les víctimes de l'aviació son numeroses, massa numeroses. Jo sol, en un any y mitg, he recullit a catorze companys que han caigut als meus peus».

En efecte, la xifra es aterradora.

Y si l'atrevit aviador no fa com en Bleriot—que, home prudent, se limita ara a construir aeroplans... pera que volin els altres—pot tenir la seguretat de que, de la mateixa manera que ell ha recullit als seus companys, un dia els seus companys el reculliran an ell.

Es lo unic que dona l'ofici.

Guanys ràpits, els dies bons.

Y, els dies dolents, caigudes encara més ràpides que'ls guanys.

Ja ho veuen: a Sabadell,
una ciutat avensada,
ont hi hà tants republicans,
tants telers y tantes fàbriques,
segons diuen uns veins,
a la nit surt un fantasma:
¡Un fantasma a Sabadell!
Això, que als porucs espanta
y molta gent no'n fa cas
y altres s'ho prenen a guassa,
an els purs sabadellencs
fa exclamar estarrufantse:
¡A veure, un fantasma aixís,
quan el tindran a Terrassa!

¿Se'n recorden del escandol de la Montserrat Iñiguez, aquella nena «atropellada» en un convent de Gracia, que a darrers del any 1910 tant va donar que dir a uns quants diaris de Barcelona?

Doncs ja s'ha aclarit l'assumpte. Y s'ha aclarit de tal manera, que *El Poble Català*, ab una noblesa que l'honra moltíssim, manifesta haver adquirit el convenciment de que «els càrrecs que aleshores se formularen contra aquella comunitat eran en absolut infondats y que res hi hagué que no fos perfectament acomodat y honorable en la seva conducta».

Y, com si això fos poc, afegeix que «s'ha demostrat que no hi havia cap delicte en tota la suposada historia de Gracia».

**

Y bé! Davant d'això, ¿quina actitut adoptarà *El Diluvio* que, en aquella inoblidable gresca, tan important paper va desempenyar, publicant informacions que feien erissar els cabells, inventant les més estupendes boles y obrint a favor de la *niña mártir* una suscripció pública, a engruixir la qual tants barcelonins varen contribuir?

Lo menos que pot fer el diari de la plassa Real, si es que vol esmenar en part les conseqüencies d'aquella ensarronada, es

—Lo que es en aquet temps, més m'estimaria anar a la Font del Ferro que no pas estarme aquí, picantlo.

tornar als seus candorosos lectors les 2,710 pessetes y 20 centims que, ab l'escusa d'un atropell que no havia existit, els va pescar, y que, per cert, a hores d'ara encara ningú sab en què varen invertirse.

PEL vot, lluiten les xicotes ingleses, com homenots. Les d'aquí, no estan per vots; s'estimen més dur les *botes*.

LLEGIM:

«Hoy se reunirá la ponencia del acueducto de Moncada para tomar un acuerdo definitivo.»

¿No troben que la tal reunió resultarà ben inutil?

Si ja tothom sab per endavant quin ha d'esser aquest «acuerdo definitivo»:

Anar a Moncada, visitar l'aqüeducte y, de passada, ferhi un arròs, pagant la Pubilla.

L'escena ha tingut lloc a París, al Museo del Louvre.

Una dona jova, que está recorrent les sales contemplant aquell bé de Deu d'obres d'art, s'atura de sobte davant d'un retrato d'en Boucher, y ¡zas! tira sobre el quadro una ampolla de tinta que'l deixa com nou.

—¿Per què ho heu fet això?—li pregunten els vigilants, que corren a deturarla.

—Pera cridar l'atenció—respon ella ab admirable tranquilitat. —Soc minyona de servei, no tinc casa y, així, ab el renom que ara agafaré, es facil que'n trobi.—

De moment, sembla que ho ha endevinat.

La original xicota, encara que per pocs dies, està colocada. Colocada a la presó.

UNA vegada més l'empresa del «Principal» ha fet escarni del Teatre Català.

Aquet cop ha volgut posarli l'Inri afrentós, colocant en un solar de l'*Ensanxe* el lletrer lluminic que durant dues temporades seguides ha ostentat la fatxada del vell colisseu del Pla de les Comedies.

—¡Oh, no ho dubti! Això de les aigües serà una gran operació.
—¿Pels que les cobrin o pels que les paguin?

Allí, al mitg d'un camp desert, a tall de làpida funeraria, ha fet posar el lema gloriós, com volent dir: «Aquí descansa el teatre de la terra».

Ha volgut donar un cop d'efecte, però l'escupinada li ha caigut al damunt.

¿Còm havia d'extranyar, el grotesc enterrament del nostre art escenic, si ja feia quatre o cinc anys que ella mateixa li cavava la fossa? ¿Y còm ha de sorpendre a ningú l'irònica mala sombra de l'enterro, si, per sòrt, tothom coneix als sepulturers?

CÒM quedem?

El gran Portela ¿và o no và de representant d'Espanya a Portugal?

L'interessat diu que no; els altres diuen que sí.

Nosaltres ens alegeriem de l'ascens per lo que toca an ell, però ho sentiriem en nom de la Barcelona aristocràtica.

Si el Governador se'n và, ¡pobre Passeig de Gracia! A l'hora de la *goma*'s quedarà sense *Chantecler*.

VOLEN saber lo que pot costarlos el dir un renec, avui, y diem avui, perquè demà qui sab qui serà viu?

Un amic renegaire ens ho ha contat:

An ell, el faltar sense cap respecte a Déu, Nostre Senyor, va costarli dos duros.

Coneguda aquesta, que segurament es la primera tarifa, se poden anar fent deduccions.Per exemple:

Ofendre el pudor de la Verge, 7'50 pessetes.

Dir mal d'un Sant dels grossos, 6 pessetes.

Idem idem d'un Sant inferior, 5 pessetes.

Això, pel que toca als renecs *animics*.

EL GEST DEL «GALLO», A VALENCIA

—Tingui, senyor Noel. Me l'acaben de donar y jo la regalo a vostè.
—No, gracies. Orelles de toro, no'n vull. Jo les que faria, de gust, ab patates, serien les de torero.

Y ara, pels que'n podriem dir d'ordre *fisiologic*, d'aquí en avall. Verbi gracia:

L'anomenar la senyora del senyor governador militar de Lleida (que's diu Puñet), 4 pessetes.

L'anomenar al seu marit (ab tots els respectes), com que no més es mitg renec, la meitat, 2 pessetes.

Y així per l'estil.

Per lo tant, ja ho saben: si algun cop s'enfaden y senten necessitat de caragolarnhi un, pàlpinse abans la butxaca y, per lo que'ls permeti, ¡aboquin!, que tant com un estornut descarrega el cap, un renec descarrega el fetge... y la butxaca.

HAVENTHI molts jocs privats
que an els balnearis no's priven,
les altres cases de joc
protesten de l'injusticia.
—La mateixa llei regeix
en tota la monarquia...
però els uns l'hem de complir
y altres poden infringirla.
¡O's priva el joc per tothom,
o's deixa, per tothom, lliure!—
No van del tot malament,
tampoc, els que així opinen;
prò si a les cases de banys
se'ls permet lo que a ells se'ls priva,
no protestin—que això, avui,
ja es una cosa ridícola,—
procurin que l'excepció
se fassi an ells extensiva,
posant en els seus locals,
per taules y per cadires,
banyeres y banya-peus,
y, en lloc de cartes, petxines.

INVITACIONS rebudes en nostra Redacció:

De la «Cambra de Comers y Navegació de Barcelona», pera la conferencia que, sobre l'*Actuació de les corporacions en el problema de la portada d'aigües*, donà don Lluis Sedó, el dilluns passat.

De l'«Orfeó Gracienc», pera'l concert que en obsequi als socis protectors se celebrà el diumenge, al Circol de Propietaris de Gracia. S'estrenaren ab exit cinc composicions corals.

A tots, grans mercès.

SI el gran Portela se'n và,
ho sento, per lo que'm callo.
Sòrt que diu que'ns deixarà
per substitut an el *Gallo*.
Excelent governador
sens dubte que'l *Gallo* fora;
prò seria molt millor
la *señá gobernadora*.

LO que pot la mala fama.

Un regidor d'una gran ciutat, que'ns guardarem d'anomenar, al tornar d'un llarg viatge a l'extranger, contava a un seu amic la gran vida que s'havia donat.

—Figura't—deia—que un dia vaig dinar en un restaurant de tant luxe que'm varen servir el cafè ab una cullereta d'or.—

L'amic, ab molta naturalitat:

—¡Veiam... ensènyamela!

SOLUCIONS als darrers Trenca-caps

A la Xarada I: *Tudela*.—A la Xarada II: *Vilajuiga*.—A la Targeta: *La Marmota*.—A la Mundansa: *Mana-Mena*.—Al Jeroglific II: *Repetit*.

XARADES

I

Per l'escala la *primera*,
consonant es la *segona*,
pronom castellà *tercera*
y un nom d'home el *total* dona.

PAQUITO

II

Masculí *prima-segona*,
una vocal la *tercera*,
aliment la *quarta* dona,
parentiu *quinta-darrera*,
y si el *tot* sabeu buscâ
un remei us donarà.

R. VALLS

ANAGRAMES

I

El director d'un diari
va dí un dia an en Salgari:
—Per incorrecte, el *total*,
total molt no publicâ'l.

A. B. (a) LO RECTOR DE VALLFOGONA

II

Un *tot* com un gran *total*,
tot dinant, va fer l'Eudald.

PEP CISTELL

TARGETA

O. CASA
LLERS

Formar ab aquestes lletres, degudament combinades, el nom d'un drama català.

A. B. (a) LO RECTOR DE VALLFOGONA

MUDANSA

El moro sempre serà
d'altre *tot* posat ab *a*.
El barber sempre an a mi
me *tot* els cabells ab *i*.
Me'n vaig enamorar jo
d'una *tot* posat ab *o*.
Vaig fé un viatge a Besalú
junt en una *tot* ab *u*.

A. B. (a) LO RECTOR DE VALLFOGONA

JEROGLIFIC

A P
L L L L L L
+ + +

JOAN Y CARME

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

L'americà Duke Kahanamoku, el nadador més rapid. Acaba de guanyar la carrera mondial de 100 metres.

DEL SENTIMENT DE LA MATERNITAT EN LES BESTIES

Una gossa alletant una porció de llebres menudes.

COSES DEL PERVINDRE

Un niu d'aviadors.

CÓM CREIXEN LES CIUTATS AMERICANES

Chicago en 1812.

Chicago en 1912.

Del calaix d'un sabi

AIRE Y FRESCA

La nova invenció'ns ve dels Estats Units, y l'experiencia fa dos anys que's repeteix ab exit en oficines del Govern, despaigs particulars, tallers y fàbriques.

Fins ara, en èpoques molt caloroses, els tristos mortals que hem de treballar en llocs poc airejats o plens d'estuva, caldejats per l'acció del sol, sota terrat, etz., ens acontentavem ab l'instalació d'un ventilador electric, o dos, o els que's necessitessin, pera produir la simpàtica corrent d'aire indispensable pera no morir d'asficsia. Però ¿què resultava? Que aquest aire era, la major part de les vegades, calent, tan calent com la temperatura natural de l'interior en que'ns trobavem.

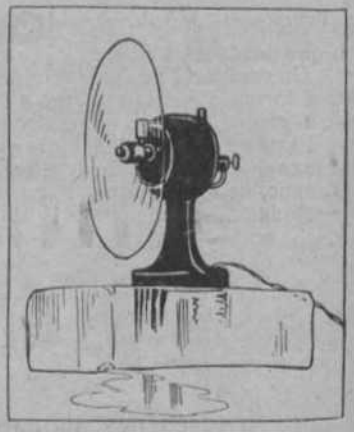
Doncs, bé; ara'ls yankis han trobat la manera de produir l'aire fresc, de donar al vent artificial de la màquina airejadora aquella agradable temperatura que han fet cèlebres les Valls de Ribes, Puigcerdà y la Jungfrau.

Y la manera no pot ser més còmoda ni més senzilla. Al bell mitg de l'habitació que volguem mantenir fresca, damunt d'una tauleta, hi coloquem un parell o tres de barres de glas y, sobre'l glas, un ventilador dels comuns que engegarem a tota velocitat.

¡Una delicia! ¡Qualsevol carregui ab les molesties d'un viatge y d'una instalació al camp, pera cercar frescor!

El vent que produeix el ventilador a tota marxa escampa per tots els ambits del local la fredor que's desprèn del glas, y al cap de dos minuts ens semblarà que'ns trobem en plena primavera y a l'ombra d'un salzer.

Y si no s'ho volen creure, fassin la proba, que no es pas tan dificil ni costa pas tants diners.

RECTIFICANT.—En el número passat publicavem una vista del pont del «Risorgimento», de Roma, qual lema diu que la tal construcció es de pedra. Doncs, no, senyors: no es de pedra, que es de «ciment armat». Ens ho ha advertit qui pot saberho y rectifiquem gustosos el detall, com rectificariem si ens diguessin que es de crocant o de pa-de-pessic.

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

COLECCIÓN DIAMANTE. — Tomo 115

MANÓN LESCAUT

Por el
ABATE PRÉVOST

Un tomo: Ptas. 0'50

PAL-LAS

DICCIONARIO
Enciclopédico manual en
cinco idiomas
Español - Francés - Inglés
Alemán é Italiano

165.000 artículos
4.000 grabados

Precio: 10 pesetas

GABRIEL ALOMAR

La columna de foc

Proleg d'en **Santiago Rusiñol**

Un tomo: Ptes. 3

Les cent millors poesies
- de la llengua catalana -

Triades per **E. Moliné y Brasés**

Preu: 1 pesseta

Llegiu EL QUART DOLS

Llaminadures del cor

El plet del matrimoni y les seves conseqüencies

Preu: 2 rals

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral per a certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

EL «COLMO» DE LA CELEBRITAT

—Napoleó, el Greco, Cervantes,—Shakespeare, el doctô Andreu, en Pau Iglesias y en Xenius...—són pollets al costat meu.